

ИЗГРАЖДАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА ЛОГИСТИЧНИТЕ СПОСОБНОСТИ НА БЪЛГАРСКИТЕ ВЪОРЪЖЕНИ СИЛИ ЧРЕЗ ПРОГРАМИ, ПРОЕКТИ И ИНИЦИАТИВИ НА НАТО

полк. доц. д-р Ивайло Ралев

Военна академия „Г. С. Раковски“

Резюме: В доклада е разгледано значението на логистичните способности за оперативната готовност, устойчивост и ефективност на въоръжените сили. Анализирани са ползите от участието на Република България в различни проекти, програми и инициативи на НАТО за развитието на логистичните способности на българските въоръжени сили. Формулирани са направления за по-нататъшно разширяване на това участие.

Ключови думи: многонационална логистика; логистични способности; Агенцията на НАТО за поддръжка и придобиване; Програмата на НАТО за инвестиции в сигурността; оперативна съвместимост

През 2024 г. се навършват 20 години от приемането на България за пълноправен член на Организацията на Северноатлантическия договор (НАТО). Членството ни в НАТО е основен гарант за нашата териториална цялост, суверенитет и сигурност. От друга страна, то означава споделена отговорност, изискваща от нас адекватен принос към сигурността и отбраната на съюзниците и към защитата на общите интереси на НАТО. В този

смисъл България и съответно българските въоръжени сили изграждат и поддържат отбранителни способности, осигуряващи необходимия принос към колективната отбрана на Алианса. Дефинираните приоритети за изграждане на въоръжените сили са в съответствие с поетите ангажименти под формата на цели за способности за България. Целите за способности са изискванията на Алианса, адресирани към страните членки за изграждането на отбранителни способности и за подготовката на декларираните формирования за нуждите на колективната отбрана на НАТО.

Логистичните способности на въоръжените сили са от съществено значение за тяхната оперативна готовност, устойчивост и ефективност. Те осигуряват войските и силите с необходимите ресурси и обслужващи дейности за подготовката и провеждането на операции, както и за дейностите им в мирно време. Ограничените финансови ресурси за отбрана и многонационалният характер на съвременните операции налагат при изграждането и поддържането на логистичните способности оптимално да се съчетават ресурсните възможности на страната с формите на многонационална логистична поддръжка. Това означава активно използване на възможностите на агенциите на НАТО и възможностите, свързани с участие в програми, проекти и инициативи на Алианса, както и със съюзници в двустранен или многостранен формат.

Първата възможност, която българските въоръжени сили широко използват, са услугите на Агенцията на НАТО за поддръжка и придобиване (NATO Support and Procurement Agency – NSPA). NSPA е изпълнителния орган на Организацията на НАТО за поддръжка и придобиване, в която членуват всички страни – членки на НАТО¹. Нейната мисия е да предоставя навременни и ефективни решения в областта на придобиването и поддръжката на отбранителни продукти и логистичното осигуряване в операции и учения, на органите на НАТО и на страните членки и партньори, в мирно време и по време на криза и война. Тя се реализира чрез портфолиото от услуги на агенцията, които се групират в три направления: управление на жизнения цикъл; поддръжка в операции; посреднически и ремонтни услуги. В нейната база данни са регистрирани над 60 000 компании, като 10 000 от тях работят активно с клиенти на NSPA, а над 2500 осигуряват различни мисии, операции и учения на НАТО (Dimitrov et. al 2015, pp. 37 – 38).

България получи достъп до услугите на NSPA веднага след като стана член на НАТО и се присъедини към тогавашната Организация на НАТО за поддръжка и снабдяване (NAMSO). Малко след това в Министерството на отбраната е въведена национална кодификационна система, която е тества-

на и приета от експерти на тогавашната агенция NAMSA. Благодарение на това България стана шестата държава в НАТО, която има собствен софтуер за кодифициране на материални ресурси, наречен „Булкод“. Кодификационната система е общия език на всички логистични информационни системи, използвани в НАТО. Тя предоставя информация за наименованията и характеристиките на изделията, техните производители, доставчици и потребители. Тази информация е необходима за осигуряване на еднозначност при сключването на договори за доставка на отбранителни продукти и при участието на въоръжените сили в многонационални операции.

Най-често използваните услуги на NSPA от българските въоръжени сили са по Програмата за логистична поддръжка на военноморските сили (NLSP). NLSP стартира през 2010 г. и днес в нея членуват военноморските сили на 20 страни – членки и партньори на НАТО. Чрез нея българските военни кораби получават логистична поддръжка при акостирането им в чуждестранни пристанища. Ползите от това са свързани с по-ниските доставни цени и отложено плащане на получаваните стоки и услуги. По програмата има сключени договори за пълна логистична поддръжка, покриващи почти всички основни пристанища в Европа, Африка, Азия, Северна и Южна Америка. Тази поддръжка включва организиране на всички процедури за влизане и излизане на кораба от пристанището, престоя му на док, осигуряване на всички предварително заявени стоки и услуги по време на престоя (гориво, хранителни продукти, вода, ремонт). Агенцията разчита и на широка мрежа от доставчици на специфично оборудване за осигуряване на необходимата оперативна ефективност. Пример за това са доставките на резервни части, оборудване за контрол на повреди, електронни компоненти, оборудване за гмуркане и противопожарно имущество. Заявяването на необходимите стоки и услуги става чрез изпращане в агенцията на формализована заявка за логистична поддръжка. При акостиране в посоченото пристанище, заявените стоки и услуги са подготвени за получаване от кораба. Това освобождава командването на кораба от ангажименти по търсене и избор на фирма за осигуряване на логистичната поддръжка по време на краткия престой в пристанището и му позволява да се съсредоточи изцяло върху непосредствените си задължения. Заплащането на ползваната услуга не става на място. Контракторът изпраща своите фактури до NSPA. След проверка на тяхната достоверност, те се препращат към клиента за изплащане. Страните – участнички в програмата, заплащат административна такса, чийто размер е около 23 000 евро. Гарантираните договори на NSPA за доставка на стоки и услуги позволяват на всяка стра-

на, участваща в NLSP, да се включи в глобалната мрежа от услуги за поддръжка на военноморските сили по всяко време и навсякъде. Договорите на NSPA се сключват с надеждни и доказани партньори от индустрията чрез международни търгове, за да се гарантира необходимото ниво на рентабилност. NLSP използва базата данни на NSPA за идентифициране на потенциалните доставчици (Dimitrov 2015, pp. 43 – 54).

България е сред учредителите на Програмата на НАТО за стратегически въздушен транспорт (SAC), която стартира през 2008 г. и се ръководи от NSPA. Развърщането на контингенти зад граница често налага използването на въздушен транспорт поради неговите възможности за бързо стратегическо развърщане, ротирание и изтегляне на сили и средства на големи разстояния. От друга страна, поддържането на способности за стратегически въздушен транспорт е свързано със значителни разходи за тяхното придобиване и експлоатация. Поради това държавите в НАТО непрекъснато търсят възможности за взаимно сътрудничество в тази област. Целта е споделяне на разходите за придобиване и експлоатация и координирано използване на наличните летателни средства с цел максимално натоварване на техния капацитет. Такива инициативи са изключително ефективни и рентабилни за държави с ограничен финансов и икономически потенциал, каквато е България. Поради тази причина нашата страна беше от първите, които се присъединиха към програмата SAC. Към момента в нея участват 12 държави членки на НАТО. Съгласно меморандумът за разбирателство, държавите от SAC имат годишен достъп до 3500 летателни часа на самолетите C-17. От тях, 3165 летателни часа се разпределят между участващите държавите за непосредствено използване, а останалите 335 летателни часа се заделят като резерв за непредвидени ситуации. България разполага с до 65 летателни часа годишно. Те се планират за транспортиране на декларирани сили с висока степен на готовност и за ротация на български контингенти зад граница. С тези часове нашата страна може да транспортира над 1300 военнослужещи и над 900 тона товари годишно².

С присъединяването на България към Програмата на NSPA за логистичната поддръжка в операции, българските въоръжени сили имат допълнителна възможност за развитие на своите логистични способности чрез аутсорсинг. След придобития статут на пълноправен член през 2017 г., нашата страна разшири използването на услугите по това партньорство. Бяха стартирани два проекта за предоставяне на логистична поддръжка на контингенти на полигона в Ново село и за осигуряване на медицинска помощ Роля 2 на българския контингент, участващ в мисията на НАТО в Косово.

Участието на страната ни в Програмата на NSPA за партньорство в областта на бойните припаси (ASP) предоставя двустранни възможности. От една страна, се дава възможност на българската отбранителна промишленост да доставя боеприпаси на други държави – членки на НАТО. От друга страна, българските въоръжени сили могат да закупуват боеприпаси за своите оръжейни системи, които са западно производство. Например през 2016 г. чрез програмата са доставени боеприпаси за вертолетите “Panter” на българските Военноморски сили от френската фирма “Nexter”. След обединяване на заявките на България и Франция са постигнати по-ниски доставни цени на изделията. През 2017 г. са доставени пиропатрони за вертолетите “Cougar” на българските Военновъздушни сили от европейската компания “Airbus”. В рамките на тази програма NSPA изпълнява и други проекти в наш интерес³.

До момента България е използвала няколко пъти брокерските услуги на NSPA (RBS) за закупуване на гуми, акумулатори и прибори за нощно виждане за нуждите на въоръжените ни сили. Търгът за доставка на приборите за нощно виждане е спечелен от българска фирма, на стойност около 890 хил. евро. През месец февруари 2020 г. Министерският съвет определи NSPA да превози от САЩ до България новите изтребители F-16 и оборудването към тях. Агенцията осигурява транспорт по Програмата на САЩ за чуждестранни военни продажби (FMS), по която е и българската сделка. През януари 2021 г. Министерският съвет прие решение за присъединяване на България към Програмата на NSPA за поддръжка на хеликоптери с цел осигуряване на летателната годност и поддръжка на вертолетите “Cougar” и двигатели “Makila” от състава на българските Военновъздушни сили.

Наред с въоръжените сили, все повече възможности за сътрудничество с NSPA се откриват и пред българската отбранителна промишленост. Към момента в агенцията са регистрирани 115 български фирми. Те участват активно в нейните тръжните процедури, като броят на сключените и успешно изпълнени договори нараства.

Посочените форми на сътрудничество не изчерпват възможностите, които България може да използва за изграждане и поддържане на логистичните способности на въоръжените сили. На първо място, това сътрудничество може да се задълбочи в областта на придобиването и поддръжката на отбранителни продукти. NSPA работи с обширна мрежа от фирми, занимаващи се с производство, доставка и поддръжка на въоръжения, техника, боеприпаси, оборудване и резервни части на преференциални цени за страните от НАТО. Придобиването на боеприпаси е област, в която могат

да се постигнат значителни икономии чрез консолидиране на потребности. NSPA предоставя възможност за придобиване на разнообразни видове боеприпаси за въоръжените сили, както и транспортирането им директно от производителя до потребителя.

Друга потенциална област за придобиване е доставката на горива за нуждите на въоръжените сили. Благодарение на Споразумението от Отава (ратифицирано от България) NSPA може да доставя горива на преференциални цени, които са освободени от данъци и такси. Паралелно с това, NSPA изследва различни възможности за снабдяване с горива на силите на НАТО с висока степен на готовност.

Чрез извънредните брокерски услуги (RBS) България може да закупува стоки и услуги, които не са включени в програмите и инициативите на NSPA. Като се започне от бронирана и автомобилна техника, самолети и кораби и резервни части за тях, и се стигне до изпълнение на цялостни проекти „до ключ“ за оборудване на летищни терминали и радарни площадки, системи за морско наблюдение, военнополови болници и други. Предимството на RBS е, че не се заплаща годишна административна такса, а при изпращане на заявката за изпълнение се заплаща еднократна такса в размер на 300 евро. След провеждане на търга и подписване на договор, клиентът следва да заплати административна такса, която е процент от цялостната стойност на договора и се изчислява по таблица с 10 нива. Тази таблица е одобрена от надзорния борд на Организацията на НАТО за поддръжка и придобиване (NSPO) и е валидна за всички партньори на агенцията (Dimitrov 2015, pp. 43 – 54).

Нашата страна може да се възползва и от възможностите на Логистичната фондова борса на NSPA (NLSE). Тя представлява web базирано приложение, където всеки участник може да предлага своите излишни материални ресурси, както и да закупува такива, обявени от другите участници. Основните предимства на NLSE са: видимост в инвентара на въоръжените сили; преразпределение на материални ресурси между въоръжените сили, позволяващо достъп до излезли от употреба артикули; намаляване на времето за доставки; възможност за реализиране на излишни стоки; онлайн придобиване чрез електронни споразумения, които NSPA предоставя чрез международни търгове, за да се удовлетворят консолидираните изисквания на участващите страни – членки и партньори на НАТО.

Чрез услугите на NSPA за логистична поддръжка в операции България може да осигури изпълнението на част от приетите Цели за способности, за които е планирана поддръжка чрез аутсорсинг. Чрез договаряне

NSPA може да подпомогне България и като страна домакин при осигуряването на логистична поддръжка на силите на НАТО с висока степен на готовност, действащи на наша територия.

След реализирането на проектите за модернизация и придобиването на нови образци въоръжение, Министерството на отбраната може да се присъедини към съответните програми на NSPA, за да бъде осигурена необходимата им техническа поддръжка при тяхната експлоатация.

Членството на България в НАТО предоставя добри възможности и на българската индустрия за участие в международните процедури на Алианса, които се организират от NSPA. От общия бюджет на НАТО се финансират различни проекти и програми за изграждане на инфраструктура, доставка на стоки, оборудване и предоставяне на услуги. Българските фирми, които желаят да работят с NSPA, трябва да бъдат регистрирани в нейната база данни с потенциални доставчици⁴.

България предоставя част от военната си инфраструктура за оперативните нужди на НАТО в контекста на системата за колективна отбрана. Това се извършва както в операции, така и в мирно време за провеждане на многонационални учения на територията на страната. В редица случаи изграждането на нови или модернизацията на съществуващи национални военни инфраструктурни обекти за съвместно ползване надвишава ресурсните възможности на страната. В този случай се търсят възможностите за съвместно финансиране по Програмата на НАТО за инвестиции в сигурността (NATO Security Investment Programme – NSIP). NSIP е дългосрочна инвестиционна програма, която се финансира от всички страни членки и се ръководи от Инвестиционния комитет на НАТО. Чрез нея се осъществява финансиране на военна инфраструктура за противовъздушна отбрана, системи за командване и контрол, комуникационни и информационни системи, електронно оборудване, изграждане на сгради и военни обекти, летища, пристанища, пътища, петролопроводи и резервоари, необходими за изпълнение на задачите на НАТО⁵. България е включена автоматично в NSIP след приемането ни за член на НАТО. Възвръщаемостта на вложените средства за участие в програмата, спрямо получените средства за изграждане на инфраструктура до момента надхвърлят 110%.

Голяма част от отпуснатите средствата по NSIP са използвани за модернизиране на летищата „Граф Игнатиево“ и „Безмер“, тъй като те се предоставят за съвместно ползване от силите на НАТО. На летище „Граф Игнатиево“ са реализирани редица инфраструктурни проекти, включващи монтаж на спирачни системи и подмяна на осветителните тела на полосата

за излитане и кацане, модернизиране на площадката за тестване на самолетни двигатели, строителство на сграда за летателния състав, хангар, ремонтна работилница, склад за гориво-смазочни материали, открита складова площадка и площадка за въоръжаване и разоръжаване на самолети. Реализираните инфраструктурни проекти на летище „Безмер“ включват удължаване и модернизиране на писта за излитане и кацане, изграждане на стоянки за съюзнически транспортни самолети, карго терминал, сграда за летателния състав, склад за гориво-смазочни материали, противопожарна станция и възстановяване на вътрешен път. Инсталирана е нова светотехническа система на летището от втора категория, която е в съответствие с изискванията на Международната организация за гражданска авиация (ICAO) и стандартите на НАТО.

Наред с това, по NSIP е подписано споразумение между България и НАТО за разполагане на подвижен комуникационен модул на НАТО (DCM-F) на територията на страната. Реализирани са различни инфраструктурни проекти във Варна, Бояна и Горна Малина. Завършен е проект в Щабния елемент за интегриране на силите в София. По пакета „Основни оперативни способности на системата за командване и управление на ВВС на НАТО“ е придобит елемент, базиран на софтуера на Системата за командване и управление на НАТО.

В Командването за логистична поддръжка са реализирани два проекта за ремонт на складови съоръжения за съхранение на боеприпаси. Чрез тях са придобити способности за правилно и безопасно съхранение и обслужване на боеприпаси, лесното им обработване с товаро-разтоварна техника, надеждна защита от външни фактори, висока екологична защита на прилежащите райони и минимален риск от аварии. В процес на изпълнение са няколко проекта за изграждане и ремонт на резервоари за съхранение на горива в складовите бази за гориво-смазочни материали. Те ще подпомогнат придобиването на нови способности за съхранение на светли горива, бързото и лесното им обработване на железопътни и автомобилни цистерни, надеждна защита от външни фактори, постоянен контрол на качествено и количествено състояние на съхраняваните горива, висока екологична защита на прилежащите райони и минимален риск от промишлени аварии.

Постигнатите резултати по NSIP показват, че тази програма има съществен принос за развитие на логистичните способности на българските въоръжени сили. Изградените инфраструктурни обекти позволяват както на българските, така и на съюзническите войски да изпълняват пълноцен-

но възложените им задачи на територията на страната. Чрез NSIP летищата „Граф Игнатиево“ и „Безмер“ придобиха нови оперативни способности, които напълно съответстват на стандартите на НАТО за излитане и кацане на всякакъв тип самолети⁶. Участието в NSIP позволява изграждането на обекти на високо технологично ниво и внедряването на иновативни решения както във военното, така и в гражданското строителство. Всичко това доказва необходимостта от продължаване на активното ни участие в програмата NSIP⁷.

Важно значение за повишаване на оперативната съвместимост в областта на логистичната поддръжка и за развитието на логистичните способности на въоръжените сили има обучението и подготовката на логистичните специалисти по стандартите на НАТО. За целта българските въоръжени сили активно участват в системата от логистични курсове и учения на НАТО. Периодично български военнослужещи от различни структури участват в портфолиото от логистични курсове на Училището на НАТО в Оберамергау, Германия (NSO). Курсовете обхващат следната тематика: Въведение в логистиката; Логистична поддръжка в операции; Придвижване и транспортиране; Планиране на логистичната поддръжка в операции; Поддръжка от страната домакин; Снабдяване с горива; Подготовка на оценители в областта на логистиката по стандартите на НАТО. Наши военнослужещи участват и в различни логистични учения, провеждани от Съвместния тренировъчен център на НАТО в Бидгощч, Полша (JFTC) и от Многонационалния логистичен координационен център на НАТО в Прага, Чехия (MLCC). Например такива са многонационалните логистични полеви учения от серията “Capable Logistician”, организирани от MLCC. През месец юни 2013 г. в “Capable Logistician 2013” в Словакия участват 20 военнослужещи от Българската армия. Целта на учението е да се оцени оперативната съвместимост в областта на логистичната поддръжка и да се изготвят препоръки за прилагане на стандартните оперативни процедури в тази област при провеждане на многонационални операции. В учението “Capable Logistician 2015” в Унгария участват 21 военнослужещи от Българската армия и 4 единици техника. В “Capable Logistician 2019” в Полша участват 29 военнослужещи от Българската армия и двама военнослужещи от Военна академия „Георги Стойков Раковски“. Общо в това учение участват над 1000 военнослужещи от 37 страни – членки и партньори на НАТО. Неговата цел е реалното отработване на въпроси, свързани с планирането и осъществяването на логистичната поддръжка на многонационални сили на театъра на операцията и координация при използването

на логистични сили и ресурси на страната домакин. Участието в ученията “Capable Logistician” допринася за повишаване на оперативната съвместимост и подготовката в областта на логистичната поддръжка на силите на НАТО.

По линия на двустранното сътрудничество през 2005 г., с финансовата помощ на Франция, е изграден Регионален център за обучение по логистика във Военна академия „Георги Стойков Раковски“. Чрез него е оптимизирана системата за подготовка в областта на военната логистика по стандартите на НАТО. Специализантите придобиват практически навици за работа в екип и в многонационална среда. По линия на българо-френското сътрудничество е осигурена и допълнителна квалификация на преподаватели от катедра „Логистика“ в Училището по транспорт и логистика в град Тур и Военното училище по логистика град Бурж.

За постигане на необходимото ниво на оперативна съвместимост при планирането и управлението на логистичната поддръжка в многонационални операции на НАТО българските въоръжени сили използват Автоматизираната информационна система на НАТО за планиране на логистичната поддръжка (Logistics Functional Area Services System – LOGFAS). LOGFAS е софтуер, който е разработен и се поддържа от Агенцията на НАТО за комуникации и информация (NCIA) и се използва от логистичните структури на НАТО и от страните членки и партньори (Kirilov, Dimitrov 2019). LOGFAS се състои от три основни софтуерни системи, които обхващат функционалните области на логистиката: придвижване и транспорт; планиране на запасите от материални ресурси и логистични доклади. Системата за придвижване и транспорт се състои от три модула: ADAMS; EVE и CORSOM. Тя осигурява планиране на стратегическото развръщане на силите (ADAMS), визуализиране на разработените планове за развръщане на силите (EVE) и планиране на дейностите по приемане, разполагане и по-нататъшно придвижване (CORSOM). Системата за планиране на запасите от материални ресурси се състои от два модула: ACROSS и SPM. Чрез ACROSS се планират запасите, включени в изследването на планираните отбранителни способности и необходими за отбранителното планиране на страната. Модулът SPM е предназначен за планиране на запасите за конкретна операция. Системата за логистични доклади (LOGREP) е съобразена с директивата на НАТО, регламентираща формата и съдържанието на логистичните доклади в операции на НАТО и е предназначена да осигури ясна картина за комплектоването на силите по време на операции. За осигуряване работата на трите софтуерни системи на LOGFAS, страните от

НАТО задължително създават и поддържат база с данни за силите, декларирани за участие в операции на НАТО (LDM). Използването на LOGFAS е задължително при участие в операции на НАТО. На национално ниво обучението на логистични кадри за работа с LOGFAS се осъществява в Регионалния център за обучение по логистика на Военна академия под формата на специализирани курсове. Този вид обучение е необходим при сертификацията на всички български декларирани формирования, които са част от силите на НАТО⁸.

В обобщение, участието на България в изброените програми, проекти и инициативи на НАТО съществено допринася за развитието на логистичните способности на българските въоръжени сили по следните начини:

Постига се икономия на финансови и материални ресурси чрез съвместни инвестиции във военна инфраструктура и отбранителни продукти.

Улеснява се логистичната поддръжка на националните военни контингенти при участието им в многонационални мисии, операции и учения на НАТО чрез стандартизирането на логистичните процеси и системи в съответствие със съюзните изисквания.

Осигурява се сигурност на доставките и оптимизиране на логистичните вериги.

Подобрява се подготовката на логистичните кадри чрез използването на съвременни програмни продукти на НАТО и споделянето на поуки от практиката.

Осигурява се достъп до иновативни логистични решения и технологии.

Всичко това повишава оперативната готовност, устойчивост и ефективност на българските въоръжени сили и ги прави способни да се адаптират към предизвикателствата на съвременната среда за сигурност.

БЕЛЕЖКИ

1. NSPA, 2018. NATO Support and Procurement Agency Strategic Direction 2018-2022. Luxembourg.

2. Меморандум за разбирателство относно способности за стратегически въздушен транспорт (SAC). [Одобрен с РМС № 554/22.07.2011 г.].

3. Министерство на отбраната, 2018. Доклад за състоянието на отбрана и въоръжените сили 2017 г. София.

4. Наредба за условията и реда за допускане на български физически или юридически лица до участие в международни процедури на НАТО. Държавен вестник, бр. 40 от 02 юни 2015 г.

5. NATO, 2014. NATO Security Investment Programme Manual.

6. NATO, 2010. Bi-SC Directive 85-5 NATO Approved Criteria and Standards for Airfields.

7. Министерство на отбраната, 2018. Доклад на министъра на отбраната пред Народното събрание на Република България за изпълнени и изпълняващи се проекти по линия на НАТО и приноса им за развитие на отбранителните способности на българските въоръжени сили. [Рег. № 01-00-86/05.12.2018 г.].

8. Министерство на отбраната, 2019. Доктрина за логистиката, НП-4, изд. А. София.

ЛИТЕРАТУРА

ДИМИТРОВ, М., 2015. Влияние на инициативата на НАТО „Интелигентна отбрана“ върху развитието на военната логистика. В: *Сборник с доклади от международна научна конференция „Логистиката в променящия се свят“*, с. 43 – 54. София: Издателски комплекс – УНСС. ISBN 978-954-644-721-0.

ДИМИТРОВ, М. et al, 2017. *Основи на многонационалната логистика*. Ч. 2. София: ВА „Г. С. Раковски“. ISBN 978-954-9348-94-1.

КИРИЛОВ, Д.; ДИМИТРОВ, Л., 2019. Предназначение, възможности и недостатъци на Supply Distribution Model (SDM) от LOGFAS. В: *Сборник с доклади от международна научна конференция на Военна академия „Г. С. Раковски“* [12 – 14 ноември 2019 г.], бр. 2, с. 113 – 118. ISBN 978-619-7478-35-8.

REFERENCES

DIMITROV, M., 2015. Vliyanie na initsiativata na NATO „Inteligentna obrana“ varhu razvitiето na voennata logistika. In: *Sbornik s dokladi ot mezhdunarodna nauchna konferentsia „Logistikata v promenyashtia se svyat“*, pp. 43 – 54. Sofia: Izdatelski kompleks – UNSS. ISBN 978-954-644-721-0. [in Bulgarian].

DIMITROV, M. et al, 2017. *Osnovi na mnogonatsionalnata logistika*. Ch. 2. Sofia: VA „G. S. Rakovski“. ISBN 978-954-9348-94-1. [in Bulgarian].

KIRILOV, D.; DIMITROV, L., 2019. Prednaznachenie, vazmozhnosti i nedostatatsi na Supply Distribution Model (SDM) ot LOGFAS. In: *Sbornik s dokladi ot mezhdunarodna nauchna konferentsia na Voenna akademia „G. S. Rakovski“* [12 – 14 noemvri 2019 g.], br. 2, pp. 113 – 118. ISBN 978-619-7478-35-8. [in Bulgarian].

BUILDING AND MAINTAINING BULGARIAN ARMED FORCES LOGISTICS CAPABILITIES THROUGH NATO PROGRAMMES, PROJECTS AND INITIATIVES

Abstract: The report examines the importance of logistics capabilities for the operational readiness, sustainability and effectiveness of the armed forces. The benefits of the Republic of Bulgaria’s participation in various NATO projects, programmes and initiatives for the development of the logistic capabilities of

the Bulgarian Armed Forces are analysed. Directions for further expansion of this participation are formulated.

Keywords: multinational logistics; logistics capabilities; NATO Support and Procurement Agency; NATO Security Investment Program; interoperability

Dr. Ivaylo Ralev, Assoc. Prof.

ORCID iD: 0000-0002-2314-976X

Command and Staff Faculty

Rakovski National Defence College

82, Evlogi i Hristo Georgievi Blvd.

1504 Sofia, Bulgaria

E-mail: i.ralev@rncd.bg